

1 ביולי 2015

גידול ארטישוק (קינרס) בערבה

יורם צביאלי, עדי סויסה – מז"פ ערבה תיכונה וצפונית תמר
שמשון עומר, שלי גנץ, סבטלנה דוברינין - שה"מ

בדפון זה מידע והמלצות לגידול ארטישוק (קינרס) בתנאי הערבה והוא מבוסס על דפון ההמלצות הארצי בנושא והתרשמויות מגידול הארטישוק בעונת 2014/15 בערבה.

תנאי הגידול המומלצים

הארטישוק הינו גידול רב שנתי בשטח פתוח במספר אזורים במרכז הארץ. מהתרשמויות בעונת הגידול האחרונה בערבה נראה כי קליטת השתיל והתפתחותו מעוכבת מאוד בתנאי חום וקרינה חזקה ולכן מומלץ להגן על השתילים עד לשלב ההתבססות ולשתול את הארטישוק תחת רשתות (צל/מש). **אין כל ניסיון במעבר הגידול מעונה לעונה ובשלב זה מומלץ לראות בארטישוק בערבה גידול חד שנתי.** מאחר והאינדוקציה לפריחת הארטישוק הוא יום קצר וטמפי נמוכות יוצא שלגידול הארטישוק אין כל יתרון יחסי בהקדמת הפריחה אולם, תנאי החורף הנוחים בערבה יכולים בהחלט להוות יתרון בקצב ניבה ובסך הניבה בחורף, תקופה בה המחירים טובים הן בשוק המקומי והן בשוק היצוא.

הכנת השטח והדברת עשבייה

מומלץ להכין ערוגות ברוחב 1.6-1.8 מטר. שלבי הכנת הקרקע: מערג, משתת, הוספת קומפוסט, השקיה טכנית, תיחוח ומעגילה, פריסת טפטוף. בהעדר מחלות קרקע ידועות בגידול אין חובה לחטא את הקרקע. לעומת זאת יש לטפל בשטח לפני שתילה למניעת עשבייה. מומלץ לרסס בתכשיר גול 2E ת"מ או בתכשירים דומים מורשים למטרה זאת. מינון גול באדמות בינוניות 300 סמ"ק. באדמות בערבה אין ניסיון ומומלץ להסתפק ב 200 סמ"ק לדונם. הריסוס יבוצע 4-5 ימים לפני השתילה ויופעל מיד (תוך מספר שעות) בהמטרה. רצוי להימנע ככל האפשר מהזזת הקרקע בזמן השתילה.

מועד שתילה

לא נצבר ניסיון בנושא מועד השתילה האופטימלי בערבה. מניסיון שלנו בגידול באזורים אחרים והיכרותנו עם הערבה מומלץ לשתול בחלק הראשון של חודש אוגוסט.

זנים ועומד השתילה

מומלצים הזנים הסגולים אופרה ו אופל (ים תיכון זרעים - באייר). הפרי הסגול מבוקש יותר בשוק. מומלץ להכין את השתילים במשתלה בעלת ניסיון בהכנת שתילי ארטישוק. העומד המומלץ כ 700 צמחים לדונם. בערוגות ברוחב 1.6-1.8 מטר שותלים כל 80 ס"מ, בערוגות צרות יותר כל 1 מטר שתיל. שימו לב! הצמחים מגיעים לנפח רב!

השקיה ודישון

השקיה: בהעדר מידע ספציפי על גידול הארטישוק באזור הערבה מוצע לחקלאי להשקות את הגידול באופן שיבטיח שמירה על לחות מספקת בבית השורשים והימנעות מצבירת מלחים. מומלץ להיעזר למטרה זו במשאבים לניטור המוליכות החשמלית בבית השורשים. מומלץ להתייעץ במדריכים בנושא ההשקיה בכל חלקה.

דישון: מתוצאות ניסויים בארטישוק במרכז הארץ חושבה צריכת החנקן היומית הממוצעת (טבלה 1). בדומה למצוין לגבי ההשקיה, בהיעדר מידע ספציפי לגבי צרכי דישון הגידול בערבה, מוצע לדשן בדשנים ובמינונים הדומים לאלו הנהוגים בפלפל עם התאמה לכל חלקה לפי ניטור. מומלץ לבצע בדיקות קרקע, שלוש פעמים בעונה, ולהתאים את משטר הדישון לממצאי בדיקות המעבדה.

טבלה 1: צריכה יומית מחושבת של ארטישוק (חוות לכיש)

חודש	חנקן N, גרם ליום
אוגוסט	130
ספטמבר	140
אוקטובר ¹	200
נובמבר ²	200
דצמבר	200
ינואר	150
פברואר	140
מרס	140

⁽¹⁾ לפני הריסוס בגיברלין - GA₃ מכפילים את מנת החנקן המומלצת באותם ימים.

טיפול גיברלין להבכרה

הטיפולים יינתנו על צמחים מפותחים, שהספיקו לפתח 7-8 עלים, ובחלקה בה הגידול אחיד. יש להקפיד על העלאת הדישון והרוויה החלקה לפני הריסוס בגיברלין.

ריכוז הגיברלין המומלץ הוא 30 ח"מ. להכנת 100 ליטר תרסיס כזה דרושים 3 גרם גיברלין (חומר פעיל).

קיימים שלשה תכשירים מסחריים. להלן התכשירים והכמות הנדרשות בסמ"ק ל-100 ליטר מים לקבלת ריכוז של 30 ח"מ:

1. פרו-גיב (כצ"ט) - 90 סמ"ק ל 100 ליטר מים

2. ביג גיב (תפזול) - 75 סמ"ק ל 100 ליטר מים

3. ברלקס נוזלי (מכתשים) - 75 סמ"ק ל 100 ליטר מים.

יש לחזור על הטיפול 3-5 פעמים במרווחים של 10 ימים בין טיפול לטיפול.

יש להחמיץ את תמיסת הריסוס עד ל-4 pH. לשם כך יש להשתמש בתכשיר BB5. כמות התכשיר המסחרי הדרושה ליצירת תגובה חומצית אינה קבועה, אלא שונה ממקום למקום בהתאם לתגובת המים במקום, ועל כן יש להוסיף את תכשיר ההחמצה בכמויות זעירות ובזהירות עד לקבלת התגובה הדרושה. יש לוודא שהתגובה החומצית הדרושה אכן התקבלה ע"י בדיקת התמיסה בערכה או במד pH.

הזהרת תווית: יש לרסס לאחר השקיה ועד הרטבה מלאה. אין לרסס חלקות שאינן בהתפתחות תקינה, משובשות בעשבים, אין לרסס בטמפרטורות מעל 30 מ"צ.

הדברת פגעים בארטישוק

מומלץ לעיין באתר השירותים להגנת הצומח, בו תוכלו למצוא רשימת חומרים מורשים מלאה לגידול. יש להקפיד על שימת לב מיוחדת להגבלות השימוש בחומרי הדברה ולשמירה על כללי הזהירות וההקפדה על הזמן המינימלי בין מועד הטיפול האחרון ומועד השיווק.

חולדים ועכברי שדה - פגיעתם קשה בארטישוק ויש להדבירם בעקביות בחלקה ומסביב לה. חשיבות מיוחדת לטיפול בשלבי הכנת החלקה, משום שיישום ההדברה לפני השתילה קל יותר, ותוצאותיו טובות יותר. פיזור רעל עכברים מומלץ לבצע בכפפות, כדי לא להשאיר ריח של בן אדם על השקית.

פרודניה - עלולה לגרום נזק קשה לקרקפות. קרקפת שנפגעה, ולו באופן קל ביותר, אינה מתאימה לשיווק ליצוא ולשוק המקומי.

נימפת החורשף - לעתים תהיה התקפה המונית של המזיק על שטחים נרחבים בגידולים שונים וכן בשטחי בור. ניתן למנוע את פלישת המזיק ע"י התקנת פסי בידוד כנהוג למניעת פלישה של זחלי פרודניה.

כנימות עלה - עלולות להסב נזק רציני לגידול, אולם עיקר הנזק בפסילת הקרקפות לשיווק. הדבר תמור במיוחד כאשר התוצרת מיועדת ליצוא, משום שאין כל סבילות.

אקריות אדומות - שורטות והורסות את שטח העלווה ולעתים אף מכערות את הקרקפות.

זבוב המנהרות - פעיל ביותר בשנים האחרונות, ולעתים צריך לטפל נגדו באופן אינטנסיבי.

כנימת עש הטבק - גורמת נזקים עד כדי ניוון החלקה, מזהמת את הנוף ואף פוסלת את הקרקפות לשיווק (במיוחד ליצוא).

חלזוניות - נזקיהן עלולים להיות כבדים. כאשר מבחינים באוכלוסיות חלזוניות, העוברות את הקיץ על שאריות הנוף, על צמחים או על גדרות בשולי השדה, חשוב להדבירן בטרם החלו להסב נזק, הדברתן בשלב זה היא גם קלה יותר באופן יחסי.

הקמחוניות - המחלה העיקרית בארטישוק, וחשוב להקפיד על הדברתה עם הופעתה בשדה בשלביה הראשונים. נזקים קשים במיוחד צפויים בסתיו שחון.

בכל שאלה ניתן להיוועץ בצוות המדריכים. בהצלחה!

כל האמור לעיל הינו בגדר עצה מקצועית בלבד ועל מקבל העצה לנהוג מנהג זהירות.